

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

Сайтът **Държавна сигурност.com** представя поредица затайната източногерманска полиция ЩАЗИ.

В [част 1](#) представихме историята, структурата и числения състав на Министерството на държавната сигурност на ГДР.

В [част 2](#) беше отделено внимание на Главното разузнавателно управление и неговите агенти.

Част 3 е посветена на фирмите на режима, финансовите операции на ЩАЗИ и изнесените зад граница капитали.

"Търговско координиране"

В годините на ГДР съкращението КоКо е познато на малцина, но пък всички усещат въздействието му. В магазините например месото и хранителните деликатеси липсват, тъй като се изнасят в чужбина. От частни домове и галерии изчезват произведения на изкуството, които също се отправят зад граница.

За сметка на това държавният и партиен елит се радва на луксозни придобивки от капиталистическия свят, а в чуждестранните сметки на комунистическата партия ГЕСП се трупат милиарди във валута - западни марки, долари, франкове и тн.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

Организатор на всичко това е **КоКо** (от Kommerzielle Koordinierung, "търговско координиране") - направление във външната търговия на ГДР, представляващо конгломерат от над 150 фирми в страната и чужбина, обвързани посредством сложна система от отношения, търговски и финансови операции и откровени престъпления.

КоКо пряко отговоря пред ЦК на ГЕСП и се надзирава от специална работна група в ЩАЗИ. Историята на финансово-икономическата мрежа е неразривно свързана с партийния и икономически функционер Александер Шалк-Голодковски. Полковник от ЩАЗИ и същевременно държавен секретар за външната търговия, той създава империя от явни и скрити компании, чрез които източногерманският режим получава валута и подsigурява оцеляването си в продължение на десетилетия.

КоКо възниква през 1966 г. като отдел в Министерството на външната търговия **по идея на младия партиен секретар Шалк-Голодковски.**

През 1972 г. отделът се прехвърля на пряко подчинение към ЦК и е заведен в ресора на секретаря по икономическата политика Гюнтер Митаг. Направлението работи извън държавния план и изпълнява нарежданията единствено на партийната върхушка - генералния секретар и държавен ръководител Ерих Хонекер, секретаря по икономическата политика Митаг и министъра на държавната сигурност ген. Ерих Милке.

Централна задача на КоКо е да набавя валута по всякакви начини, законни и незаконни. Като един вид наръчник служи дисертацията на Шалк "Избягване на икономическите загуби и спечелване на допълнителни количества валута", защитена през 1970 г. във Висшето юридическо училище на ЩАЗИ. В нея Шалк описва многобройни валутно-икономически схеми (повечето от които в сенчестата страна на бизнеса) и възможностите за употребата им в международната търговия.

Формално операциите на КоКо целят осигуряване на чужда валута за подsigуряване на вноса. През 70-те режимът се опитва да вдигне жизнения стандарт на населението, като внася стоки от западните страни. Разходите по вноса обаче не могат да бъдат компенсирани от регулярния износ, най-вече на селскостопанска продукция и храни. Подобно на България, и ГДР осъществява реекспорт на суровини от СССР, но сривът в цените на петрола води до минимални маржове.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

В началото на 80-те години ГДР достига до ръба на фалита. Лихвите и главниците по външните заеми изяждат вече почти цялата печалба от износа, възлизаш на 5 до 6 млрд. западни марки годишно. От 1982 г., когато угрозата от банкрут придобива все по-реални очертания, партийното ръководство упълномощава КоКо да разпродава и части от държавния резерв.

Паралелно с това КоКо разклонява и мрежата от задгранични фирми. Още през 50-те Източен Берлин започва да основава свои дружества във ФРГ и останалите западни държави, въпреки че това е забранено според законите на американските и британските окупационни сили. Първоначално тези компании се управляват от отдел "Транспорт" към ЦК на ГЕСП, но с решение на Политбюро от 1976 г. минават на отчет към КоКо.

КоКо открива и управлява банкови сметки, фондации и холдингови дружества в страни като Швейцария, Лихтенщайн, Австрия и Бенелюкс. По силата на тогавашното законодателство граждани и предприятия на ГДР не могат да притежават валутни сметки в страната, затова валутните трансакции преминават през КоКо.

Направлението притежава особен статут - по отношение на валутните операции то се води чуждестранно лице (чрез външнотърговската банка на ГДР), това обаче не е позволено на действащи чрез него трети страни, включително и на ЩАЗИ. Така Шалк-Голодковски на практика управлява задграничните авоари на Източен Берлин, черните партийни каси и скритите милиони на ЩАЗИ. За акционери и пълномощници на фирмите и фондациите в чужбина се назначават или свързани с ГДР чужденци (например функционери на западните комунистически партии), или ръководни кадри от КоКо, респективно ЩАЗИ, нерядко подвизаващи се под фалшива самоличност.

Ембаргови сделки, търговия с антики и контрабанда

Специалитет на КоКо е заобикалянето на ембаргови разпоредби. Част от валутните си постъпления фирмите от конгломерата изразходват за покупка на западни технологични стоки, попадащи под ударите на ембаргото CoCom. Западният контролен механизъм CoCom забранява износа на технологии, електроника, оръжия и пр. за страните от Варшавския договор. С помощта на скрити фирми (подобно и на българските чекисти) КоКо заобикаля ембаргото и доставя в ГДР компютърна техника,

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

ноухау, елементи и части за микроелектрониката, за химическата индустрия, добивната промишленост и др. Само за периода 1986-1990 г. по тази линия са извършени сделки за близо 900 млн. западни марки.

КоКо търгува и с предмети на изкуството и антики. Хиляди картини, тонове сребро и бижутерия, старинни мебели се изнасят за Западна Германия, Белгия, Холандия, Италия, дори за Япония. Често скъпоценностите са насилствено отнети от гражданите или от културни институции, или просто са откраднати. Една от най-важните фирми е Kunst und Antiquitäten GmbH (KuA), регистрирана през 1973 г. Според изследователя Улф Бишоф, автор на книга за компанията, щетите от дейността ѝ възлизат на 430 млн. валутни марки.

КоКо се проявява усърдно и в контрабандата. Служителите на направлението умело се възползват от пропуските в западногерманския граничен контрол, за да пренасят контрабандно всякакви стоки и предмети, включително наркотици. За целта се използва и държавната спедиторска компания Deutrans. Направлението разполага с експерти, които могат незабележимо да разпломбират и пломбират наново всеки митнически товар, а освен това да фалшифицират всевъзможни документи. Компании като Interport и Delta пък са специализирани в контрабандата на алкохол.

В портфолиото на КоКо влизат и компании за търговия с оръжие. От средата на 80-те години дружеството IMES например разпродава остаряло въоръжение и муниции от запаса на Народната армия на ГДР, което се пласира в Третия свят. Масова практика е подправянето на стоки. Дружества на КоКо внасят в ГДР евтина продукция от Далечния изток (текстил от Тайланд или Корея), на която се поставят източногермански етикети. Подправената стока се изнася за ФРГ, а заради безмитния внос се постига внушителна печалба.

Данъчните облекчения в търговията между ГДР и ФРГ улесняват и финансовите измами на КоКо. Със своите западни партньори (често това са скрити фирми на източния режим) източногерманците договарят например значително по-високи от пазарните цени за суровини, облекла или услуги. Колкото по-висока е цената, толкова повече данъци си спестява западната фирма, а печалбата в крайна сметка пристига в банковите сметки на КоКо. Нерядко сключените договори са фиктивни, без да се реализира доставка, а само за заблуда на западногерманските данъчни власти.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

В търсене на валутни приходи КоКо развива бизнес и с боклука. През 1979 г. е построено депо за специални отпадъци (химически продукти) край град Шьонберг в Мекленбург-Предна Померания. В следващите години сметището приема тонове боклук от западните страни, предимно ФРГ и Холандия, а дъмпинговите цени разпалват интереса на западните концерни. Докато цената за отработване на химически отпадъци в Западна Европа достига по това време 300 марки на тон, ГДР предлага едва 20 марки/тон. До края на 1989 г. в Шьонберг са складирани общо 10 млн. тона отпадъци.

Повечето от работещите в системата на КоКо съвместяват и щатна длъжност към ЩАЗИ и изпълняват агентурни поръчения. Те събират информация за западни фирми и предприемачи, която предават на разузнавателното управление НВА или други отдели в ЩАЗИ (например Главен отдел XVIII, отговарящ за народното стопанство). В някои случаи доносите се използват за шантаж и изнудване на засегнатите лица. Придобитите по линия на икономическия шпионаж сведения пък отиват в сектора "Наука и техника" към НВА.

Организация

От създаването си до краха на ГДР КоКо се управлява от Александер Шалк-Голодковски, който е с ранг на държавен секретар за външната търговия. Негов дългогодишен заместник е Манфред Зайдел, полковник от ЩАЗИ и също както Шалк - офицер за специални поръчения (OibE) към Главен отдел XVIII.

Структурно КоКо се дели на:

- **Главен отдел I.** Той се занимава с икономическите отношения между църквите в двете германски държави, урежда откупуването на пленници, осъществява ембаргова търговия (фирма Befisa S.A.) и трафика на предмети на изкуството (KuA). Според доклада на първата разследваща комисия на Бундестага (оглавявана от депутата-християндемократ Фридрих Фогел, 1992) към отдела се числят и т.нар. "оперативни фирми" - компаниите на външното разузнаване на ЩАЗИ, които действат в строга конспирация.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

Основните сред тях са: Asimex, Camet, F.C.Gerlach, Forgber, Interport и Intertechna. Освен това отделът снабдява със западни продукти специалното затворено селище на партийната върхушка във Вандлиц. Отделът поддържа и т.нар. Сметка "Милке" (по името на министъра на държавната сигурност ген. Милке), в която се превеждат валутни постъпления за специалните задачи на ЩАЗИ.

- **Главен отдел II.** Той отговаря за икономическия контрол върху най-значимите фирми от конгломерата КоКо: Intrac, Forum, Transiter, BIEG и IMES. Освен валутните операции, отделът надзирава ембарговите сделки и закупуването на технологични стоки и резервни части за индустрията в ГДР.

- **Главен отдел III.** В правомощията му попада съгласуването на дейностите на КоКо с индустрията, най-вече с добивната промишленост, металопреработването и електрониката.

- **Отдел "Кадри и сигурност".** Отделът подбира служителите в системата и осъществява контрол върху тях. Значителна част от работещите в КоКо често пътуват служебно из западния свят. След връщането си от командировка те са били задължени да подготвят подробни доклади за своите срещи и партньори.

- **Отдел "Търговска политика".** Отделът направлява търговията с африкански страни (главно Етиопия, Мозамбик, Ангола) и сделките с оръжие ("специална техника" на жаргон). През звеното преминават и редица неофициални оръжейни доставки, например за Иран в края на 70-те и началото на 80-те.

- **Отдел "Туризъм".** Той обслужва туристическия бизнес с капиталистическите страни, в ресора е и хотелската верига Interhotels.

- **Отдел "Фирми".** Отделът подпомага задграничните партийни фирми на ГЕСП. Според справочника "Анатомия на държавната сигурност", издаден от службата за архивите на ЩАЗИ, комунистическата партия е разполагала със 75 свои фирми, регистрирани във ФРГ, Холандия, Франция, Австрия, Швейцария, Лихтенщайн, Дания, Португалия и тн. Немалко от тях са пощенски кутии и холдингови дружества в Лихтенщайн, Канарските острови, Холандските Антили.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

Част от реализираните през тях средства се използват за подкрепа на западногерманските комунисти – Германската комунистическа партия (ДКР) и Социалистическата единна партия на Западен Берлин (СЕУ). Смята се, че годишно ГДР е наливала в двете организации по няколко десетки милиони марки. Отделно ГЕСП поддържа и свой постоянен фонд от налична валута, около 100 млн. западни марки. Само през 1989-а в партийния фонд посочените фирми наливат близо 16 млн. марки.

Дейността на КоКо се контролира и подпомага от специална работна група в ЩАЗИ - АГ ВКК. В края на 1989 г. съставът ѝ наброява 120 щатни служители и близо 180 неофициални сътрудници. Общо около 350 души от ЩАЗИ помагат на направлението.

Формално централата на КоКо разполага едва със стотина служители, чийто бюра са разположени в небиеща на очи сграда в центъра на Източен Берлин (ул. Валщрасе 17-22). Истинският брой на служителите на КоКо обаче надвишава 3000 души, разпределени в повече от 150 компании в страната и в чужбина. В своята история за по-малко от три десетилетия КоКо реализира над 25 млрд. западногермански марки (или днешни над 12 млрд. евро, без да се отчита инфлацията).

До краха на ГДР през есента на 1989 г. КоКо, неговата мрежа и сложни взаимоотношения остават непознати за широката общественост в ГДР. Официално направлението е разпуснато през март 1990 г.

Шалк-Голодковски, сарафът на режима

Александер Шалк-Голодковски е роден на 3 юли 1932 г. в Берлин. Баща му е с руски произход, но няма нито германско, нито съветско гражданство. Александер е осиновен от семейство Шалк, но запазва бащината си фамилия Голодковски. Първоначално учи фина механика, но после завършва икономика във Висшето външнотърговско училище в Берлин.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

В министерството на външната търговия Шалк постъпва в началото на 50-те и още като студент заема различни ръководни позиции. В средата на десетилетието се записва в комунистическата партия ГЕСП и става секретар на партийната организация в министерството.

От 1966 г. Шалк активно участва в изграждането на направлението КоКо. Най-вероятно инициативата за създаването му произлиза от Шалк: според службата за архивите на ЩАЗИ през декември 1965 г. той описва идеята си в писмо до члена на Политбюро на ГЕСП Херман Матерн.

Уменията в сенчестите сделки и находчивостта в заобикаляне на търговските ограничения му донасят широко признание сред партийния елит и стопанската номенклатура. Неофициално е наричан "валутния доставчик", "безчувствения финансов жонгльор" и тн.

Паралелно Шалк гради и кариера в ЩАЗИ, която остава встрани от официалното внимание. През 1967 г. той е назначен за офицер за специални поръчения (OibE) към работната група AG ВКК, а през 1975-а е издигнат в чин полковник. Обсъждано е било да бъде произведен в генералски чин, но намерението е изоставено заради опасенията, че това би довело до разкриването му като човек от ЩАЗИ. Все пак до края на ГДР той получава заплатата на генерал-лейтенант.

През 1970 г. заедно с водещия си офицер полк. Х. Фолперт, Шалк-Голодковски защитава във Висшето юридическо училище на ЩАЗИ в Потсдам дисертация на тема "Избягване на икономическите загуби и спечелване на допълнителни количества валута".

Научен ръководител на докторската работа, която в годините на ГДР е пазена в най-дълбока тайна, е министърът на държавната сигурност ген. Ерих Милке. Самият Милке не само няма университетско образование, но дори не е завършил гимназия.

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

От 1967 до 1975 г. Шалк-Голодковски е заместник-министър на външната търговия, а до края на ГДР е държавен секретар в министерството. През 1981 г. той участва в разговорите между канцлера Хелмут Шмид и Ерих Хонекер.

Две години по-късно Шалк води преговорите с баварския министър-председател на Франц Йозеф Щраус за отпускането на кредит на финансово разклатената ГДР.

Изненадващо за мнозина Щраус се съгласява и предоставя на комунистите заем от 1 млрд. марки, който временно закърпва положението на изток.

Успехът в преговорите със западниците още повече вдига авторитета на Шалк. През 1986 г. той е избран за постоянен член на ЦК на ГЕСП. Шалк се превръща в ухажван и канен навсякъде функционер, който е ценен най-вече заради достъпа си до бляскавите продукти на иначе ненавиждания запад. Конфискуваните от митниците западни стоки се съхраняват в складовете на КоКо, някои от тях после се раздават като подаръци на важни другари, включително порнографски материали и дрога.

За могъществото му над конгломерата КоКо свидетелства едно признание от неговите "Германо-германски спомени" (издадени през 2000 г.): "Аз бях управата и същевременно държавният надзор".

Шалк демонстрира охотен и непостижим за останалите източногерманци живот. Той обитава еднофамилна къща във вилната зона край езерото Оранкезее в берлинския район Хоеншёнхаузен, притежава и вила в природния парк Шорфхайде, североизточно от Берлин. Въпреки че попада в защитена зона, вилата е снабдена с всички разрешителни, а строежът ѝ поглъща няколкостотин хиляди марки. Двете къщи са построени и обзаведени от западни фирми. Шалк има и богата колекция от майсенски порцелан.

Пред оформящия се разпада на ГДР комунистите се опитват в последния момент да се разграничат от Шалк. Заради появилите се в медиите съобщения за престъпленията на КоКо в началото на декември 1989 г. ЦК на ГЕСП решава да изключи Шалк от редиците

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

си. Ден по-късно той и съпругата му панически бягат от ГДР и се предават в Западен Берлин.

Шалк престоява няколко седмици в следствения арест и заявява, че се страхува от отмъщение от бившите си другари. Главната прокуратура на все още съществуващата ГДР отправя молба за екстрадация, но западните власти отказват. През януари 1990 г. Шалк и жена му се заселват край езерото Тегенрзее в Баварските Алпи.

Междувременно той сътрудничи на западното разузнаване БНД, където е регистриран под псевдонима "Schneewittchen" ("Снежанка"). Пред БНД той разказва пространно за икономическите машинации на КоКо и за работата си за ЩАЗИ. Западното разузнаване му предоставя нова самоличност с името Гутман, което поражда остри критики. Някои политици и изследователи твърдят, че с новия си паспорт Шалк е получил достъп до скритите авоари от мрежата на КоКо. Досега е потвърдено единствено, че Шалк-Гутман е отворил банков сейф в Западен Берлин, чието съдържание е неизвестно.

След промените постепенно излизат нови подробности за ролята му. Срещу него са възбудени няколко следствени дела, между които за нарушение на закона за упойващи вещества, за измама, злоупотреби с финансови средства, търговия с оръжие и шпионаж. Тъй като те се точат с месеци и години, в пресата нередко се чуват упреци, че правосъдието го пази заради връзките му от миналото с влиятелни германски политици.

В крайна сметка до процес стигна само обвинението за незаконни оръжейни сделки, по което Шалк беше осъден през 1996 г. на една година затвор. По-късно присъдата беше променена в условно наказание. Две години по-късно беше повдигнато обвинение за нарушаване на ембарго, но заради напредналото му заболяване Шалк беше освободен от явяване пред съда. Въпреки това беше осъден на 16 месеца, които отново бяха заменени с условен срок. Негов защитник е берлинският адвокат и по-късно депутат от социалдемократическата партия Петер Данкерт, който е защитавал и други офицери от ЩАЗИ.

Битката за червените милиони

От 1990 до 2006 г. в Германия функционираше разследваща комисия за проучване имуществото на партиите и масовите организации на ГДР, ръководена от юриста Кристиан фон Хамерщайн. За 16 години дейност тя установи и конфискува над 1,6

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

млрд. евро, скрити в черни сметки, компании фантоми и фондации или изпрани чрез реално функциониращи дружества, сделки с имоти и т.н.

По силата на договора за германското обединение всички средства, които федералната република успее да си върне от някогашната собственост на ГДР, отиват за източните провинции.

Все още не може да се каже точно колко богата е била комунистическата партия. Както обяснява Фон Хамерщайн, самата партия твърди, че само в пари е притежавала 6,3 млрд. източногермански марки (или 3,15 млрд. западни марки).

"За сравнение - четирите останали партии в ГДР са имали по 6,8 млн. евро. Комунистическата партия е разполагала с 44 000 щатни сътрудници и до падането на режима е била абсолютно свободна да развива и да използва своето имущество, без да дължи отчет пред никоя инстанция.

Тази свобода е била използвана от всички упълномощени лица", разказа юристът в своя публична лекция в София, организирана през септември м.г. от фондация "Конрад Аденауер".

Сумата вероятно е значително по-висока, но следите на много милиони се губят или парите са разхвърлени из мнозина обикновени партийни членове. Според Фон Хамерщайн доста вероятно е хората в ръководството на днешната Партия на демократичния социализъм (ПДС, наследник на ГЕСП) всъщност да не знаят къде е скрито останалото богатство, което комисията не е успяла да намери.

"Всъщност по-добре и да не знаят, защото във всяка социалистическа партия има много убедени и почтени членове, които живеят в двустаен апартамент, а да се окаже, че имат

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

в сметката си 10 милиона. И ако партията се нуждае от техните пари, ще поиска от тях да направят дарение", обяснява юристът.

Днешната ПДС работи именно по този начин. Тя разчита на многобройни дарители, които даряват малки суми - не повече от 3 000 евро, а имената им остават неизвестни. А тъкмо 3 000 евро е границата, в която дарението може да бъде анонимно, а за по-високи суми самоличността на благодетеля трябва да бъде обявена.

Но въпреки края на мандата на комисията Германия не се е отказала да дири червените капитали. Показателен е случаят с виенското търговско дружество Novum, основано от австрийските комунисти по поръчение от Източен Берлин. Близко 18 години Германия се бори съдебно за 250 млн. марки марки, които през 1992 г. безследно изчезват от сметките на Novum и дъщерната му фирма в Швейцария. През март 2010 г. съдът на кантона Цюрих осъди на втора инстанция австрийската банка Unicreditbank Austria да плати на Германия общо 230 млн. евро, препрани от "Червената Фини" - легендарната управителка на Novum и довереник на австрийската комунистическа партия Рудолфине Щайндлинг.

Още през 1994 г. германското правителство повдига иск срещу тогавашната Bank Austria, наследник на Österreichische Länderbank. Обвинението е, че финансовата институция е спомогнала за изпирането на 250 млн. марки, собственост на ГЕСП. В основата на схемата е Щайндлинг, която от 1983 г. е едноличен собственик на Novum и движи финансовите дела на австрийските комунисти.

Според германските власти Червената Фини е прехвърлила милионите от австрийската банка в нови сметки в дъщерна банка в Цюрих, след което парите отново се връщат в Австрия австрийската банка, но с анонимен вложител. И до днес не се знае къде са милионите, нито кой се е възползвал от тях.

Делото се проточи дълго най-вече заради опитите на Щайндлинг всячески да отхвърли пряката връзка между Novum и режима в Източен Берлин. Червената Фини до последно твърдеше, че е била само доверителен управител на австрийската комунистическа партия, а въпросните милиони всъщност принадлежали на австрийските комунисти. Едва през 2004 г. Федералният административен съд на Германия потвърди решението на предишна инстанция, че Novum е част от партийното имущество на ГЕСП. Дружеството не е нищо друго освен скрита фирма на

Написано от Драгомир Иванов
Вторник, 19 Април 2011 21:02

източногерманските комунисти, през която са изнесени червените куфарчета.

Историята на Рудолфине Щайндлинг и Novum е подробно описана в книгата на германския разследващ журналист Андреас Фьорстер "По следите на милионите на ЩАЗИ. Виенската връзка" (1998). Novum е основана като ООД през 1951 г. от функционери на австрийската комунистическа партия по поръчение от ГЕСП. Основната дейност на компанията е търговия между ГДР и Австрия и набавяне на западни технологични стоки, включени в ембаргото CoCom.

През 70-те и 80-те Novum получава представителските права за ГДР на западни компании като Bosch, Ciba-Geigy, Voest-Alpine, Steyr-Daimler-Puch и др. Касите на дружеството се пълнят най-вече от посредническите комисиони за големите поръчки от Източен Берлин за австрийски държавни концерни като Voest и Steyr. Само през 80-те години Novum е отчетла 117 млн. марки приходи от комисиони.